

Sekvoia – üks nimi, kaks puud

SANDER KINGSEPP

Enamik inimesi seostab sekvoiat konkreetse puuga, mis paistab silma eriti suurte gabariitidega. Tegelikult on lugu tükk maad segasem.

Keskmise suurusega hiidsekvoia *Sequoia* rahvuspargist.

Sekvoia nime kannavad kaks Põhja-Ameerika okaspuuliiki sooküpressiliste sugukonnast. Rannikusekvoiad (*Sequoia sempervirens*) on kõrgemad ja pikaealisemad, hiidsekvoiad ehk mammutipuud (*Sequoiadendron giganteum*) veidi lühemad, kuid see-eest jämedamad. Botaanikud loevad ehtsaks sekvoiaks esimest liiki, mammutipuud peetakse tema lähisugulaseks.

Kuni 1943. aastani arvasid kõik asjatundjad, et tegemist on ühe ja sama liigi

eri vormidega, kuid nii kivististe kui elavate puude uuringud tõestasid vastupidist. Lisaks sellele avastati paar aastat hiljem Hiinast samasse sugukonda kuuluv ilupuu metasekvoia (*Metasequoia glyptostroboides*), mis Ameerika nimekaimudega on üsna kaugelt seotud.

Tuntud legend jutustab, et sekvoia on saanud nime tšerokiide pealiku Sequoia (1767–1843) järgi, kes on ajalukku läinud esimese indiaani tähestiku loojana. Viimasel ajal on ajaloolased ka selles

väites kahtlema hakanud ning nüüd arvatakse, et mõlemad puuliigid said nime juba enne Sequoia sündi.

Neil puudel saab kõige kergemini vahet teha kasvupiirkonna järgi. Rannikusekvoia on levinud California lääne- ja Oregoni osariigi edelaosas. Ilupuuna kasvatatakse seda liiki ka Euroopas. Hiidsekvoia kasvab üksnes California osariigi keskosas, kuhu nende kaitseks on rajatud rahvuspark.

Rannikusekvoia kasvab tuulte eest varjatud saludes, kus jätkub piisavalt niiskust. Tema võra on koonusekujuline ja paistab silma kahe erineva kujuga

Entsüklopeediad pakuvad selle liigi vanuseks kuni 3000 aastat.

okaste poolest. Punakaspruun koor on kiuline ja võib vanematel puudel olla kuni 30 cm paksune.

Rannikusekvoia vanuse kohta ringleb mitmeid legende. Isegi entsüklopeediad pakuvad selle liigi vanuseks kuni 3000 aastat, kuid seni leitud vanim puu on «üksnes» 2200 aastat vana. Kuni kuuesaja aasta vanuseid rannikusekvoiasid leidub üsna palju.

Kõige rohkem on üle 60 meetri kõrgusi sekvoiasid, kuid ka 90meetristes puud pole haruldused. 2006. aasta suvel avastati Redwoodi rahvuspargis 115 meetri kõrgune sekvoia Hyperion, mida Guinnessi rekordite raamat loeb maailma kõrgeimaks elusorganismiks.

Mõned botaanikud on välja arvestanud, et sekvoia võib saavutada maksimumkõrguseks 130 meetrit – sellest kõrgemaks kasvamist ei luba füüsilised piirangud.

Rannikusekvoia puit on kõrges hinnas vähese vaigusisalduse ja kahjuritõrje tõttu. Lisaks sellele on helepui-

Maailma suurim hiidsekvoja General Sherman kaotas 2006. aastal ühe oksa, mille pikkus oli 30 ja läbimõõt kaks meetrit.

Rannikusekvoja

nane või mahagonikarva sirge süüga puit kerge ning lihtsalt töödeldav. Vanasti, kui looduskaitsest veel ei räägitud, valmistati sekvoiaist raudteeliipreid. Tänapäeval on need suuremas osas üles võetud ja rikkamate kodanike suvilates uuesti kasutusele võetud kas söögilaudade või trepiastmetena. Just see puit on üks California osariigi olulisemaid ekspordiaartikleid.

Hiidsekvoja kasvab üksnes Sierra Madre mäestiku läänenõlvadel. Seal on seitsekümmend kuus sekvoiasalu, igaühes kuni tuhat puud. Hiidsekvoja kas-

vab kuni saja meetri kõrguseks, nende keskmine läbimõõt on üheksa meetrit. Ühe puu tüvi võib kaaluda kuni tuhat tonni. Puuvõrad on kerakujulised ning naasklit meenutavad okkad pikemad kui rannikusekvoial. Hiidsekvoja koor on märksa tumedam ja pragulisem ning võib vanematel puudel olla kuni 60 cm paksune.

Kõige suuremaks hiidsekvoiaks peetakse praeguse seisuga 83,8 m kõrgust General Shermani, mille läbimõõtu hinnatakse 11,1 meetrile ja ümbermõõtu 31,1 meetrile.

Erinevalt oma sugulasest rannikusekvoiaist paljuneb hiidsekvoja üksnes seemnetest ja sedagi vaid väga soodsates tingimustes. Sekvoja rahvuspargis süüdatakse igal aastal piiratud ulatusega tulekahjusid – tuli sunnib puudel kasvavad käbid avanema ning kindlustab mahalangenud seemnetele piisavalt viljaka mulla.

Hiidsekvoja puit on üsna habras ja jämeda süüga. Vanasti müüdi seda kergeusklikele rannikusekvoja pähe, kuid nüüd on see liik täielikult looduskaitse all.